

ТЕМА: ФИНАНСИЈСКА ПИСМЕНОСТ

АУТОР: СНЕЖАНА ПУЦАРЕВИЋ

Ток планираних активности

-Уводна активност-ученици:

- **Финансије-асоцијације: Шта сте прво помислили када сам изговорила ову реч-одговоре упишите на папир.**

- Објашњење и најава часа:

- Значај финансијског образовања и васпитања и модели за његово укључивање у програм наставе и учења за основну школу почело је на предлог Министарства научно-технолошког развоја ученика, Народне банке ,Национално просветног савета Србије, Народне скупштине Републике Србије, Савеза учитеља Србије, у УНИЦЕФ-овој публикацији, под називом "Друштвено и финансијско образовање деце и младих",који су предложили и теме које одговарају одређеном узрасту ученика.

- Питање за ученике: Шта је УНИЦЕФ?-Ученици дају одговоре и упућују се да прате написани део текста на својим папирима.
- Из перспективе подучавања деце узраста од - 5-7 година деца би требало да створе представу о томе да се новац може добијати из различитих извора и да се може користити на различите начине;
 - од 7-11 година-да се статарају о личном новцу и схвате да своје жеље у будућности могу реализовати помоћу штедње-да науче да штеде;
 - од 11-14 година треба се посветити циљу да деца управљају сопственим средствима;
 - од 14-16 година науче да саставе буџет и управљају личним финансијама.

ФИНАНСИЈСКА ПИСМЕНОСТ У НАСТАВИ

На развоју финансијске писмености у настави би могао да се ради теоријски оквир, а затим се овај процес може одвијати кроз скоро све наставне и ваннаставне активности (што је предвиђено Новим наставним планом и програмом у 1.,2.,5., и 6.раз.), тзв.међупредметно повезивање, не директно,већ има неких области кроз које се ова област прожима (МОЖЕ СЕ ПРИМЕТИТИ И У НИЖИМ РАЗРЕДИМА ДА ЈЕ ВИШЕ ЗАДАТАКА СА НОВЧАНИЦАМА И КОВАНИЦАМА У УЏБЕНИЦИМА МАТЕМАТИКЕ).

- Као предлог могу се уврстити у часове Историје, Српског језика Географије, ЧОС-а, активностима које се организују у школи, као мотивациони разговор, увод у почетак часа, тема за дебату, истраживачки рад ученика, домаћи задатак, материјал за радионицу, идеја за пројекат и сл.

ПОТРЕБЕ И ЖЕЉЕ

-Предложене теме у оквиру финансијске писмености би биле: Потребе и жеље,новац,зарада,буџет и штедња.

-Потребе и жеље (попуњавају ученици), основне, телесне, физиолошке-природне, за храном, водом, ваздухом, одмором, сном, одећом;

-Потребе за сигурношћу:Физичку сигурност обезбеђујемо потребом за кућом или станом,социо-економску сигурност обезбеђујемо запосљењем и платом;

-Кућа, посао и новац нас чини да се осећамо безбедно и заштићено;

- Пошто живимо и радимо са другим људима имамо и социјалне потребе;

- Припадамо , различитим групама договарамо се и делимо послове, дружимо се - да будемо прихваћени;
- Потреба за самопоштовањем, је потреба да исправно поступамо и да се добро осећамо због тога-да будемо задовољни собом;
- Потреба за самоостварењем - креативним остварењем коју исказујемо кроз неку активност, стваралаштво;
- Задовољење потреба нас чини да будемо здрави, безбедни и срећни;

Разговор са ученицима који су попуњавали потребе и жеље:

- Разумевање за све оно што желе и осврт на оно како реагују када им се нека жеља не испуни.
- Нагласити да се неразумевање и незадовољство јавља када се фокусирамо на жеље уместо на потребе. (Разговором можемо решити то што нам је потребно и зашто желимо).

Доношење одлука

- Ученици са листе жеља издвајају три жеље - Како се сада осећате?

- Савремено друштво подстиче културу трошење новца, и наше жеље представља као потребе што већина људи прихвата без пуно размишљања;
- Мудре одлуке могу довести до бољег коришћења времена, новца и других ресурса;
- **Импулсивна куповина** је када одемо у продавницу да купимо пар ствари, а вратимо се са пуним кесама;
- Сви ти производи су резултат маркетинга који су дуго планирали и проучавали маркетиншки стручњаци. Маркетинг је пословна активност која повезује произвођаче и потрошаче, понуду и потражњу, он представља читав низ повезаних процеса, препознавање неиспуњених потреба и жеља које одређени производ може да задовољи.

Рад са ученицима - Да ли сте били у већим продавницама, и како се оне зову?

РЕКЛАМЕ И МАРКЕТИНГ

У супермаркетима нико није имун на дејство стратегије маркетинга, а посебно реклама: често се чује музика, осветљење је јако, роба је распоређена тако да за куповину једног производа морате да пређете продавницу са једног краја на други, стављање у искушење да купите нешто што нисте планирали;

- На улазу, поред воћа налази се цвеће (да се осећамо као код куће),

- Често нас ословљавају са комшија

Маркетиншки трик

Воће и поврће на улазу-купци свеже намирнице повезују са здравом храном, а доказано је да је здрава храна јарке боје и пријатни мириси утичу на повећање потрошње;

- У делу где се налази пекара увек се шири мирис свежег пецива, будећи у нама глад и жељу да купимо више хране него што нам је потребно;

- Производе које једемо или пијемо заједно су са другима и налазе се једни поред других. Пр. поред сокова се налазе чипс, кикирики, поред чајева су тегле са медом;

- Тако постављање производа зове се "унакрсно" излагање, а њима се купци подсећају да купе производ који нису планирали, јер ови производи у сваком случају иду заједно.

Зашто колица у супермаркету

Када су измишњена прва колица за супермаркете, она су била далеко мања него данас. Празна колица подсвесно утичу на људе тако да у њима буде жељу да их напуне.

Процес доношења исправне одкуке приликом куповине

- Ученици: предлог како би требали да идемо у куповину и како да се у таквој ситуацији понашамо (ко тачно одговори добија лоптицу),
- Списак- строго да се придржавамо прикупимо све корисне информације о производима, упоредимо квалитете понуде и пратеће цене;
- За неке приозводе је пожељно суздржати се од жеље да их одмах купимо, јер је извесно да ће им цена пасти после неког времена.

НОВАЦ

Ученици: Направили смо списак за куповину шта нам недостаје?

Начин плаћања у прошлости- људи су у почетку размењивали своје вишкове хране и одеће-трампа, али то није често био равноправан начин плаћања јер се тако тешко могло одредити колико чега треба разменити да би цене биле уједначене.

- **Кованице и новчанице**- кованице и новчанице престављају готов новац или готовину али и мера вредности, јер су све ствари које се продају изражене у новцу. Кованице су од метала а новчанице од папира (објаснити зашто су кованице замењене новчаницама).

Начин плаћања данас-новац који се у једној земљи користи као средство плаћања назива се валута. Српска валута је динар. Он је у Србији једино законито средство плаћања. Ковани новац се прави у новчићима од 1, 2, 5, 10 и 20 динара а папирни новац се штапма у новчаницама од 10, 20, 50, 100, 200, 500, 1000, 2000 и 5000.

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ - NATIONAL BANK OF SERBIA

Ковани новац - издање Народне Банке Србије 2006. године

Coins - issued by National Bank of Serbia year 2006

Задатак за ученике

Ко се налази на новчаницама? Први разред од 10 динара, други разред 20 динара, трећи разред 100 и четврти разред од 5000 динара?

Код нас се користи од 2004. године оформљена заједничка валута у Европи, позната као ЕВРО.

Новац мењамо из једне валуте у другу у банкама или мењачницама. Однос вредности двеју валута назива се курс.

Разговор са ученицима- Да ли сте некада били у банци?

Како је подизан новац из банке?

(Показати им картице за шалтер и банкомат).

Картице имају они људи који примају плате, пензије. То су строго чувани подаци које зна само корисник таквих услуга.

БАНКНОТА-папирни вредност записа.

На почетку 21. века појављује се и дигитална валута-
БИТКОИН.

ЗАРАДА

Посао којим се људи баве је њихово занимање и они зато добијају новац (плата, пензија, продаја производа).

-Ученици - Како се зове ваша зарада?

- Џепарац

Џепарац подразумева мању количину новца коју родитељи дају својој деци дневно, недељно, месечно.

Препорука за давање џепарца-мишљења су подељена када је најбоље време. Једни мисле да је то у предшколском узрасту, други мисле да је право време у трећем и четвртном разреду јер деца тек тада разумеју вредност новца. У једном се ипак слажу да је најбоља школа искуство, да би неко научио да располаже новцем прво мора да га има.

БУЏЕТ

Људи имају различите навике и понашање у вези са новцем.

- Финансијски план за одређени период је добар начин како мудро да управљамо новцем.

Списак планираних прихода и расхода је буџет.

Породични буџет-приход што смо зарадили, расход - што морамо да издвојимо за трошкове.

Ученици: Ко све зарађује у вашој породици а шта сви заједно трошите?

Лични буџет-прави се по истом принципу као и породични. Деца од малена треба да се уче како да планирају и управљају својим новцем.

Ученици: Искуство- Да ли новац потрошите одједном или га распоређујете?

Новчаник на папиру-Задатак да попуне за домаћи

"Новчаник на папиру" нам помаже да управљамо новцем јер увек имамо увид у тачно стање, видимо на шта смо трошили новац, да променимо неке навике или да донесемо другачије одлуке.

Датум	Улаз-приход	Износ	Израз-расход	Износ	Стање
6. 12.	Џепарац	500			500
7.12.			Сличице	50	450
9. 12.	Поклон од баке-пензија	200	Слаткиш	100	550

ШТЕДЊА

Штедња је чување новца, разлика између онога што зарађујемо (приход) и потрошње (расход), тј. онај део прихода који се не потроши.

Различити облици штедње - у кући и банци - није битно где и како само штедети.

Ученици: Да ли штедите и где? Искуства ученика.

"Касица прасица"

Постоје различити облици штедње и људи се одлучују на различите облике штедње према својим потребама.

Шта све штедимемо?

Природне ресурсе- материјална и нематеријална добра једне заједнице или друштва.

Необновљиви и обновљиви извори енергије- угаљ, нафта, вода, ваздух.

Ученици: *Ваша искуства* (туширамо се а не купамо, братова јакна, сестрине чизме).

Кроз штедњу се планира будућност. Сасвим мали износ који се редовно издваја у дужем временском периоду може да има значајне резултате. За штедњу су важни:

- упорност, стрпљивост;
- дугорочно планирање;
- развијање финансијске вештине;

Штедња представља начин да остварите оно што желите у краћем или дужем временском року.

Дечија штедња - омогућава да се ученици већ од данас распитају са родитељима са једним од видова штедње односно штедњом у банци (актвност "иде кући").

Одељењска штедња - договор на часу одељењске заједнице, одредити циљ, прављење касице, начин штедње (лично, родитељи, организовањем акција).

Ученици:

Игра улога- шкртица и расипник

Иако сам купио телефон пре два месеца, морам да купим други, изашао је још новији.

Расипник

Боље ми је да не идем у биоскоп, а шта имам од тога што ћу гледати?

Шкртица

Као што није добро да само трошимо, тако није добро ни да само штедим, већ да будемо умерени у свему. Да водимо рачуна о трошењу, штедњи и помагању другима (радост дељења са другима-хуманитарне акције).

ИНТЕРНЕТ У НАСТАВИ

У оквиру ове области интернет вам може помоћи да пронађете текстове о сличним садржајима:

- Новчанице и кованице,
- Где је сигурно?
- Случајни изум-од касице до прасице,
- Да ли да позајмимо новац?
- Загонетке о новцу, штедњи,
- Децембар-месец штедње.

ПРИМЕНА НАУЧЕНОГ

Ове и сличне активности после данашњег предавања ако вам је занимљиво можете заједно реализовати на неким од часова када се договорите са учитељицом. Поделити ученицима каталоге из већих супермаркета (LIDL, IDEA, MAXI), који већ имају богате празничне понуде као и попусте за новогодишњу куповину.

Ученици: Направите листу потреба за новогодишње празнике и након тога поразговрајте о: потребама, жељама, плану, списку, стварним ценама и каталошким уштедама.

ЕВАЛУАЦИЈА

Црвени и зелени картони-подигните зелене картоне ако вам се данашња активност свидела или црвени картон ако вам се ова активност није свидела.